

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(3\).08](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(3).08)
UDC 377.5:331.5(478)

THE IMPACT OF APPRENTICESHIP ON THE EMPLOYMENT OF TECHNICAL VOCATIONAL EDUCATION GRADUATES

Silviu Gîncu ^{1,2*}, ORCID: 0000-0003-4772-4674,
Elena Movileanu ³, ORCID: 0000-0003-4664-7865

¹Ministry of Education and Research, 1 Piața Marii Adunări Naționale, Chisinau, Republic of Moldova

²Technical University of Moldova, 168 Stefan cel Mare Blvd., Chisinau, Republic of Moldova

³Chamber of Commerce and Industry of the Republic of Moldova, 151 Stefan cel Mare Blvd., Chisinau, Republic of Moldova

* Corresponding author: Silviu Gîncu, silviu.gincu@isa.utm.md

Received: 07. 12. 2024

Accepted: 09.14. 2024

Abstract. Over time, it has been proven that the most effective way to train specialists, especially for the 3-5 qualification level, is by involving the trainees in practical activities carried out within economic entities, giving them the opportunity to learn in real working conditions. In this article, we aim to address the apprenticeship and their impact on the students graduating from vocational technical education from the perspective of their employment after graduation. The research methods used were quantitative (1286 respondents) involving final year students from 13 educational institutions (5 - centers of excellence, 1 - college, 7 - vocational schools). The questioning of the respondents focused on the students' appreciation of the quality and relevance of internships within the economic entities, as well as topics aimed at their opportunity to engage in the labor field. Given the subject under investigation, we believe that the results included in this article will be of great interest to representatives of educational institutions, economic entities, as well as researchers in the field.

Keywords: *apprenticeship, economic entities, internship, technical professional education, work-based learning.*

Rezumat. Pe parcursul timpului s-a confirmat că cea mai eficientă modalitate de pregătire a specialiștilor, în special pentru nivelul 3-5 de calificare, este prin implicarea formabililor în activități practice desfășurate în cadrul unităților economice, oferindu-le astfel oportunitatea de a învăța în condiții reale de muncă. În prezentul articol ne propunem să abordăm stagiile de practică realizate în cadrul unităților economice și impactul acestora asupra elevilor absolvenți din învățământul profesional tehnic din perspectiva angajării lor după absolvirea studiilor. Metodele de cercetare utilizate au fost cantitative (1286 de respondenți) elevi din ultimul an de studii, din cadrul a 13 instituții de învățământ (5 – centre de excelență, 1 – colegiu, 7 – școli profesionale). Chestionarea respondenților s-au focusat pe aprecierea elevilor vizavi de calitatea și relevanța stagiilor de practică în cadrul unităților economice, precum și subiecte ce vizează oportunitatea lor de a se angaja în câmpul muncii. Având în vedere subiectul cercetat, credem că rezultate incluse în prezentul articol va reprezenta un interes sporit pentru reprezentanții instituțiilor de învățământ, ai unităților economice, precum și a cercetătorilor din domeniu.

Cuvinte cheie: *învățământ profesional tehnic, învățare la locul de muncă, unități economice, stagii de practică.*

1. Introducere

În acord cu prevederile Codului educației al Republicii Moldova și cu documentele de politici în domeniu [1-5] evidențiem că misiunea învățământului profesional tehnic constă în formarea profesională a elevilor care să posede competențele profesionale necesare pentru a se angaja în câmpul muncii și a corespunde necesităților pieței muncii.

În literatura de specialitate există mai multe studii și analize care scot în evidență diverse exemple și practici de pregătire a tinerilor specialiști capabili să se integreze profesional și social în câmpul muncii. Printre acestea este de menționat: realizarea învățământului dual în învățământul profesional tehnic [6-8], diverse practici formare profesională la locul de muncă în țări precum Grecia [9], Luxembourg [10], Irlanda [11], Elveția [12], alte studii internaționale [13-19], precum și recomandarea Consiliului Uniunii Europene din 15 martie 2018 privind un cadru european pentru ucenicii de calitate și eficace [20].

Indiferent de soluțiile identificate, acestea au la bază un element indispensabil în procesul de formare profesională, și anume conlucrarea cu sectorul privat.

În condițiile unor parteneriate reușite dintre instituțiile de învățământ profesional tehnic cu unitățile economice se poate asigura un nivel de formare a specialiștilor în domeniu care să corespundă pe deplin necesitățile pieței muncii. Dacă la nivelul instituției de învățământ profesional tehnic accentul în procesul de formare profesională se axează pe acumularea de **cunoștințe** și pe formarea unor **abilități**, atunci la unitățile economice, formarea profesională a elevilor se axează pe dezvoltarea **abilităților** și pe formarea de **atitudini**. Menționăm că în acord cu prevederile documentelor de politici în domeniul învățământului profesional tehnic „competența profesională reprezintă capacitatea confirmată de a folosi **cunoștințele, abilitățile și atitudinile** personale și sociale în situații de muncă sau de studiu, în dezvoltarea profesională și personală” [2, pag. 16].

În sistemul de învățământ profesional tehnic, componenta practică se asigură prin prisma orelor de laborator, în cadrul atelierelor precum și prin prisma stagiilor de practică care se desfășoară la unitățile economice. În mare măsură formarea practică predomină formării teoretice. Analizând prevederile Planului cadru pentru învățământul profesional tehnic [3] se constată o ponderea a orelor destinate stagiilor de practică după cum urmează:

Tabelul 1

Ponderea numărul de ore destinate stagiilor de practică în cadrul programelor de formare profesională tehnică

Nr. crt	Programele de formare profesională tehnică	Ponderea nr. de ore pentru stagiile de practică
1.	Învățământul profesional tehnic secundar (nivelul III ISCED) cu durata de un an (în baza de studii liceale) cu durata de doi ani (în baza de studii gimnaziale) cu durata de trei ani, meserii conexe (în baza de studii gimnaziale)	40 % 24 - 25 % 20 %
2.	Învățământul profesional tehnic secundar dual (nivelul III ISCED)	70 – 80 %
3.	Învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar (nivelul IV – V ISCED)	16 – 25 %
4.	Învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar dual (nivelul IV – V ISCED)	50 %

Este de menționat că Planul cadru pentru învățământul profesional tehnic [3], suplimentar orelor destinate stagiilor de practică, prevede și un număr semnificativ de ore practice care se desfășoară în atelierele și laboratoarele instituțiilor de învățământ profesional tehnic. În cadrul prezentului articol se examinează impactul stagiilor de practică desfășurate de către elevii din învățământul profesional tehnic în cadrul unităților economice din perspectiva angajării lor în câmpul muncii.

În acest sens, pentru elevi din învățământul profesional tehnic secundar „stagiile de practică în producție se realizează în cadrul unităților economice (întreprinderi, organizații, atelierele și gospodăriile didactice ale instituțiilor de învățământ profesional tehnic, asociații de stat sau private ș.a.)” [4, pct. 5], iar pentru elevi din învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar sunt planificate mai multe stagii de practică precum: „practica de inițiere în specialitate, practica de instruire, practica de specialitate: pedagogică, tehnologică, de producție, de certificare, artistică, clinică etc., precum și practica ce anticipează probele de absolvire” [5, pct. 7], iar „pondera numărului de ore desfășurate în cadrul unității economice nu poate fi mai mică de 40 % din numărul total de ore prevăzute în Planul de învățământ pentru stagiile de practică” [5, pct. 15].

2. Materiale utilizate și metode aplicate

Prezentul articol este elaborat urmare a examinării legislației naționale referitor la organizarea și desfășurarea stagiilor de practică a elevilor din învățământul profesional tehnic [7, 19, 20], precum și chestionării a 1286 de elevi din grupele absolvente a 13 instituții de învățământ profesional tehnic (5 – centre de excelență, 1 – colegiu, 7 – școli profesionale).

Chestionarea respondenților s-a realizat prin intermediul Google Forms. Chestionarul a inclus întrebări ce vizează aprecierea calității organizării și desfășurării stagiilor de practică în cadrul unităților economice, precum și viziunea elevilor din grupele absolvente referitor la oportunitatea de angajare în câmpul muncii după absolvirea studiilor.

3. Rezultate

Obiectivul cercetării a vizat determinarea rolului stagiilor de practică la unitățile economice a elevilor din învățământul profesional tehnic din perspectiva angajării lor în câmpul muncii după absolvirea studiilor.

3.1 Desfășurarea stagiilor de practică

În acord cu prevederile actelor normative [1, 3-5] elevii pe perioada studiilor beneficiază de stagii de practică la unitățile economice în cadrul cărora ei sunt obligați să realizeze integral cerințele curriculumului stagiului de practică. Stagiile de practică efectuate în cadrul unităților economice „se organizează și se desfășoară în baza Contractului privind efectuarea stagiului de practică și / sau a Convenției-cadru de parteneriat” [5, pct.18], iar responsabilitatea de organizare a stagiului de practică revine instituției de învățământ profesional tehnic. În acest sens, instituțiile de învățământ profesional tehnic monitorizează în mod sistemic feedbackul elevilor vizavi de calitatea și relevanța stagiilor de practică desfășurate în cadrul unităților economice.

În cadrul cercetării s-a optat pe colectarea feedbackului de la elevii din grupele absolvente. Ca urmare a examinării răspunsurilor acestora prezentăm cele mai relevante rezultate constate. Așadar, din perspectiva identificării unui loc de practică, există o tendință majoritară printre elevi de a-și selecta singuri unitatea economică pentru desfășurarea stagiului de practică. Aproximativ două treimi dintre elevi au indicat că au identificat și ales independent locul de practică (Figura 1).

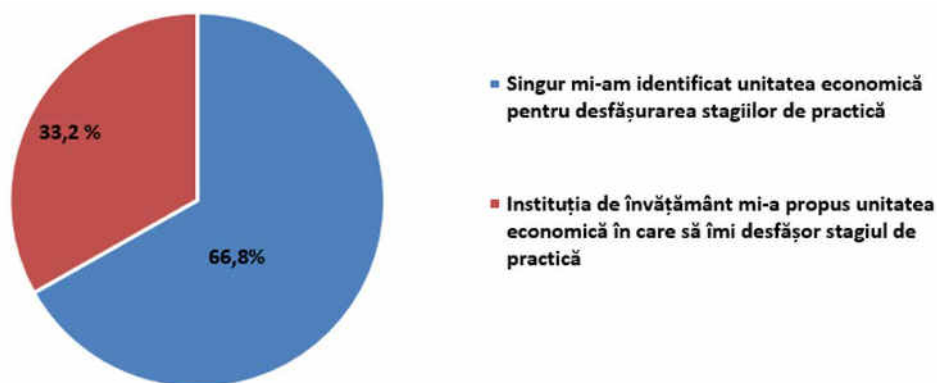

Figura 1. Identificarea unității economice pentru desfășurarea stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Totuși, este important să notăm că o proporție semnificativă de elevi primesc propuneri de la instituția de învățământ cu privire la unitatea economică unde să-și desfășoare activitatea practică. Aceasta subliniază rolul și implicarea instituțiilor de învățământ în procesul de identificare și validare a locurilor de practică, conform reglementărilor.

În ansamblu, rezultatele sugerează că există o colaborare eficientă între elevi și instituțiile de învățământ în selecția și validarea locurilor de practică, contribuind astfel la asigurarea unei experiențe de practică corespunzătoare și conforme cu cerințele educaționale și profesionale.

În vederea acomodării elevilor la stagiile de practică, de către unitățile economice sunt realizate mai multe acțiuni/ activități. Din răspunsurile respondenților constatăm că acestea sunt focusate informarea elevului despre activitățile specifice stagiului de practică (Figura 2).

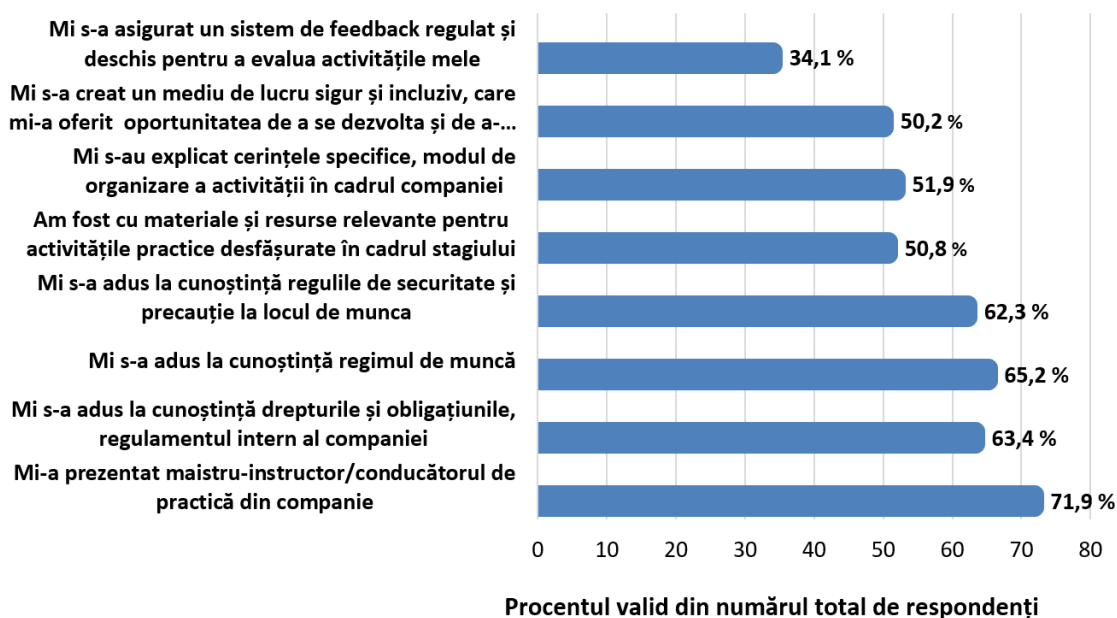

Figura 2. Acțiuni întreprinse de către unitate economică la începutul stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Proporția relativ mică a elevilor care au menționat existența unui sistem de feedback regulat și deschis arată că este nevoie de o mai mare atenție acordată acestui aspect al experienței de practică.

Prin urmare, consolidarea acestor aspecte poate contribui la o experiență mai completă și mai valoroasă pentru elevi în timpul stagiului lor de practică.

Un rol esențial în organizarea și desfășurarea stagiului de practică îl exercită conducătorul de practică (mastru-instructor).

Din perspectiva aprecierii de către elevi a suportului și a îndrumării oferite de conducătorul de practică din cadrul unității economice în timpul stagiului de practică se constată că circa 87,2% din elevi au apreciat că suportul oferit de către acesta este bun sau excelent (Figura 3).

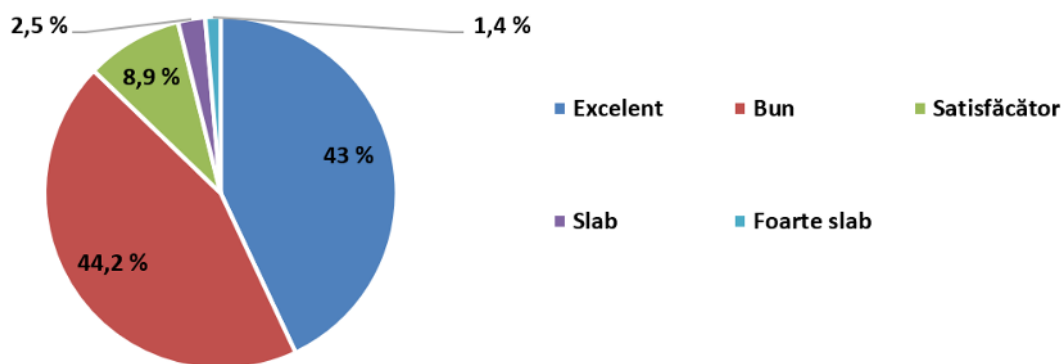

Figura 3. Îndrumarea elevilor în cadrul stagiului de practică de către conducătorul de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Din perspectiva abilităților dezvoltate în cadrul stagiului de practică observăm dezvoltarea unei game variate de abilități tehnice specifice domeniului, ceea ce reprezintă o oportunitate semnificativă pentru elevi de a-și aplica cunoștințele teoretice în practică. De asemenea, abilitățile de comunicare și colaborare, precum și capacitatea de rezolvare a problemelor sunt considerate importante și au fost dezvoltate în timpul stagiului de practică (Figura 4).

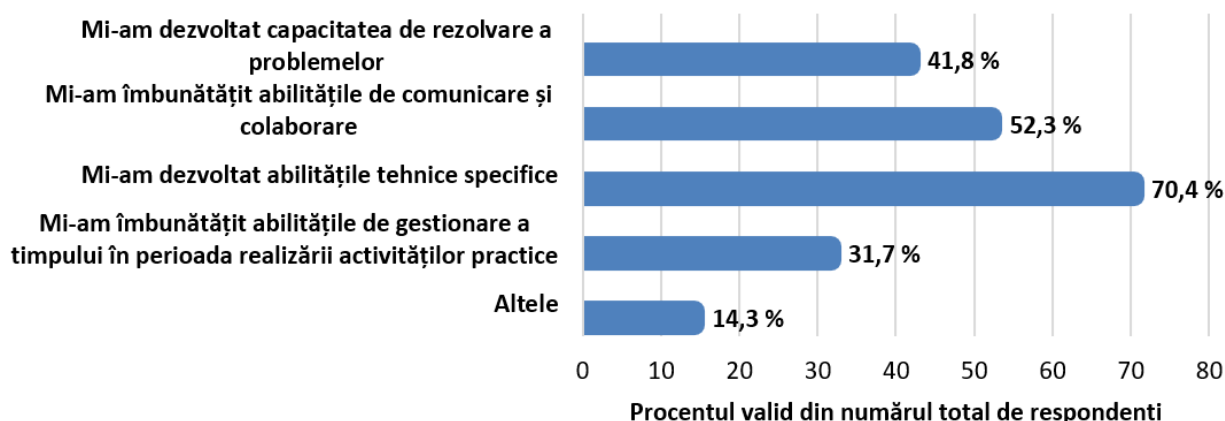

Figura 4. Abilități dezvoltate în cadrul stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

În cadrul cercetării au fost scoase în evidență unele aspecte care ar putea să contribuie la îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a stagiilor de practică.

Printre aceste putem enumera accesul la resurse și tehnologii moderne sau oportunități variate de învățare. Răspunsurile elevilor este redat în Figura 5.

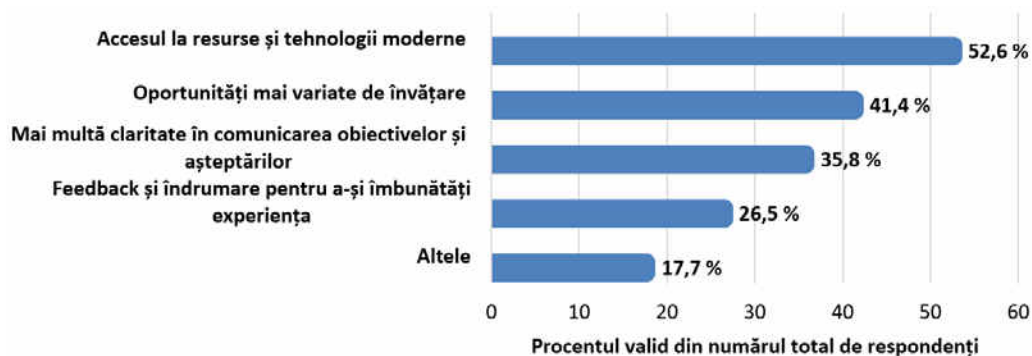

Figura 5. Arii de îmbunătățire a stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Este de menționat că în mare măsură, circa 92,3% din elevii consideră că stagiul de practică contribuie la dezvoltarea performanțelor elevilor (Figura 6).

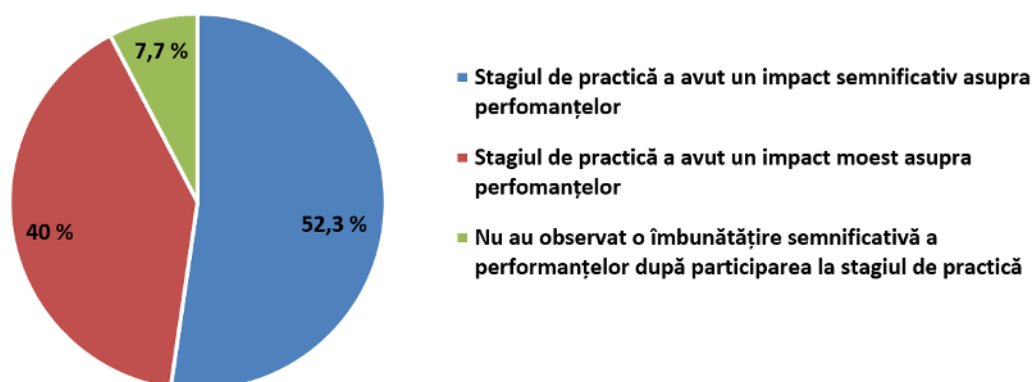

Figura 6. Impactul stagiului de practică asupra performanțelor elevilor.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

În mare măsură elevii consideră că experiențele dobândite în timpul stagiului de practică sunt percepute ca fiind relevante pentru viitorul lor profesional și personal. Totuși, un procent semnificativ recunoaște că utilitatea acestor abilități depinde de modul în care le vor aplica în practică (Figura 7).

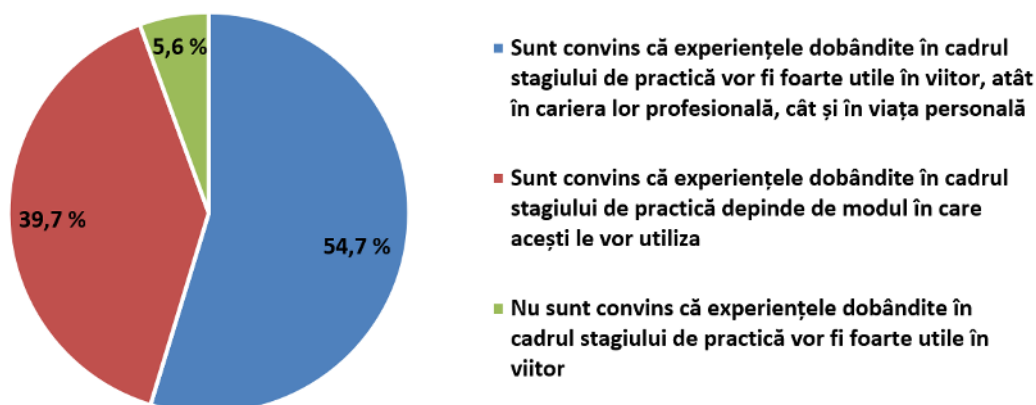

Figura 7. Relevanța stagiului de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

3.2 Viziunea elevilor referitor la oportunitatea de angajare după absolvirea studiilor

Deși misiunea de bază a învățământului profesional tehnic este de a pregăti forța de muncă calitativă care să se încadreze în câmpul muncii, cu excepția învățământului dual, se constată o rată destul de modestă de încadrare a tinerilor în câmpul muncii [21].

Potrivit statisticilor publicate de Biroul Național de Statistică, doar patru din zece tineri cu vârsta între 15 și 34 de ani sunt activi, fie prin înmatricularea la studii, fie prin angajarea în câmpul muncii.

În acest sens, pentru Republica Moldova încadrarea tinerilor în câmpul muncii este o problemă esențială și se impun măsuri active de ocupare a tinerilor. În vederea aprecierii tendințelor pe care le au absolvenții din învățământul profesional tehnic din perspectiva angajării lor în câmpul muncii, în cadrul cercetării au fost constatate următoarele rezultate.

Elevii din învățământul profesional tehnic sunt încrezători în posibilitatea de a obține un loc de muncă relevant în domeniul lor de studiu după absolvire. Urmare a chestionării elevilor doar 7,1 % din respondenți au o încredere scăzută în posibilitatea de a obține un loc de muncă relevant în domeniul lor de studiu după absolvire (Figura 8).

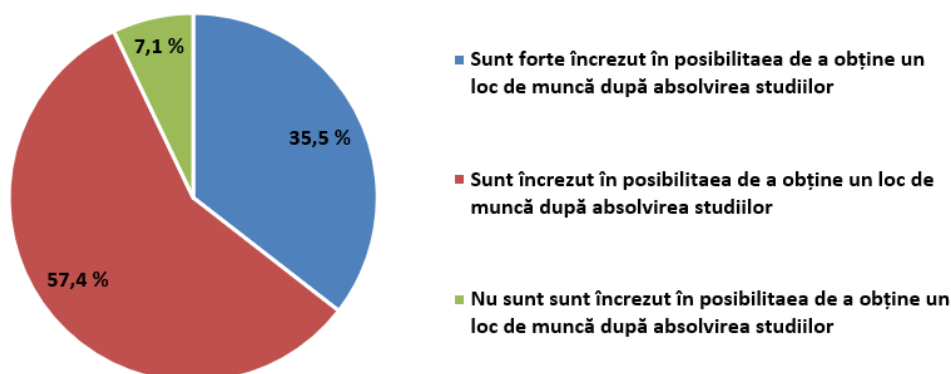

Figura 8. Nivelul de încredere al absolvenților privind identificarea unui loc de muncă.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Rezultatele chestionării elevilor privind principalele preocupări ce vizează de procesul de angajare după absolvirea studiilor reflectă o gamă diversă de îngrijorări. În acest sens lipsa experienței de muncă și competiția acerbă pe piața muncii sunt printre cele mai frecvente preocupări, sugerând necesitatea dezvoltării unor programe și resurse care să sprijine elevii în dobândirea experienței relevante și în navigarea eficientă într-un mediu de angajare competitiv (Figura 9).

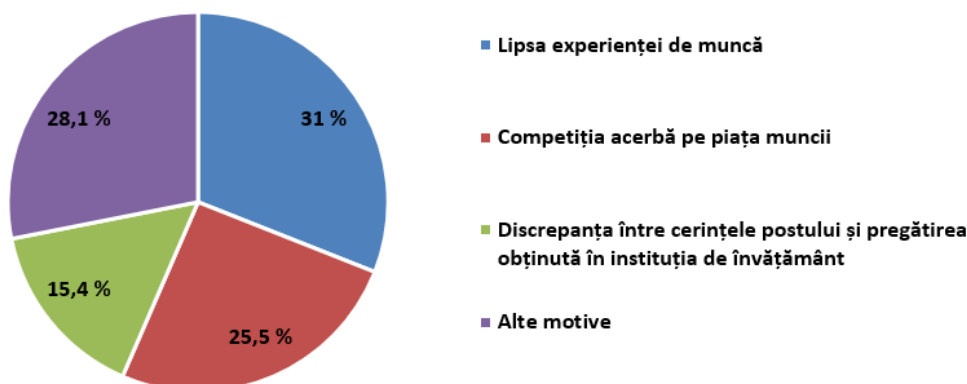

Figura 9. Preocupărilor elevilor referitor la posibilitatea de angajare după absolvirea studiilor.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Din răspunsurile respondenților se constată că circa 66,6 % din absolvenți iau în considerare oportunitatea de a se angaja în cadrul unității economice în care și-au desfășurat stagiul de practică. În același timp circa 11,9 % din elevi nu doresc să se angajeze la muncă în cadrul unității economice în care și-au desfășurat stagiul de practică (Figura 10).

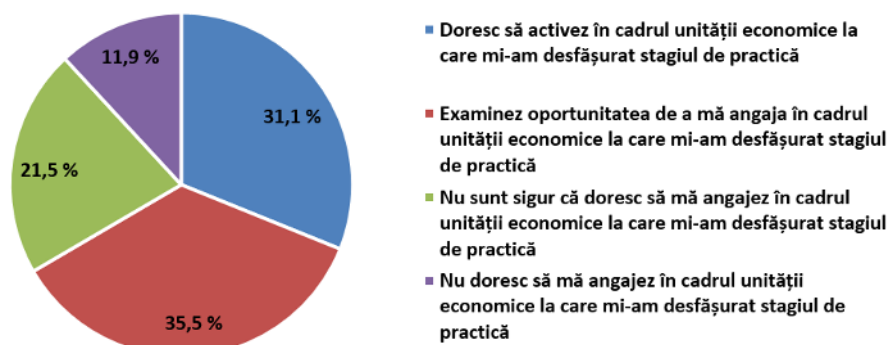

Figura 10. Angajarea în cadrul unității economice la care elevii și-au desfășurat stagiul de practică.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

Din perspectiva intențiilor elevilor după finalizarea studiilor se constată că peste 27 % din ei au intenția de a pleca la muncă peste hotare, precum și majoritatea din ei doresc să fie activi: fie să își continue studiile (35,9 %) sau să se angajeze în câmpul muncii (48,5%). Totuși circa 24,3 % din absolvenți rămân a fi indeciși asupra planurilor lor de viitor (Figura 11).

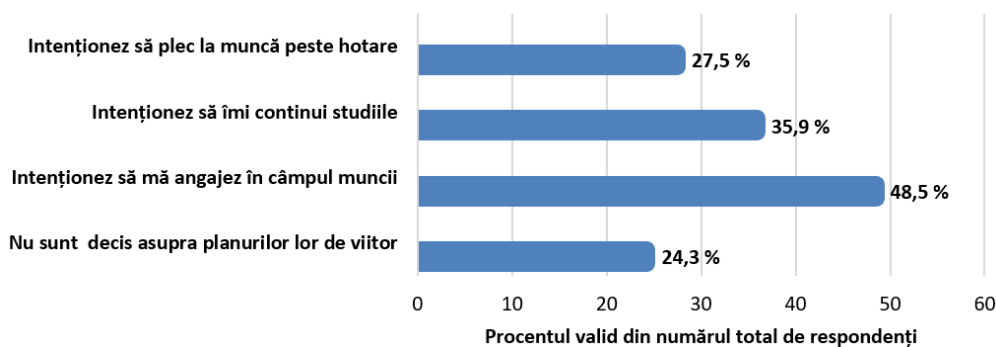

Figura 11. Intențiile elevilor după finalizarea studiilor.

Sursa: elaborat de autor în baza răspunsurilor elevilor, 1286 respondenți.

4. Discuții

Stagiile de practică ale elevilor desfășurate în cadrul unităților economice rămân a fi o platformă eficientă de formare profesională cu accent sporit pe dezvoltarea abilităților practice ale elevilor și formarea unor atitudini care să asigure o integrare mai rapidă a absolvenților în câmpul muncii. În acest sens este important ca stagiile de practică să fie desfășurate eficient și în acord cu prevederile curriculare. În cadrul cercetării urmare a examinării opiniilor elevilor vizavi de experiențele acestora acumulate în perioada desfășurării stagiilor de practică au fost identificate unele arii de îmbunătățire după cum urmează:

1. Pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic:

- dezvoltarea și promovarea unor programe de mentorat care să ofere sprijin și îndrumare personalizată elevilor pe durata stagiilor lor de practică;
- pregătirea elevilor înainte de începerea stagiului de practică, inclusiv cu informații despre drepturile și obligațiile lor, regulamentele companiei și aspectele specifice ale mediului de lucru;
- diversificarea oportunităților de învățare și provocări pentru elevi în funcție de nevoile și interesele lor individuale;

- orientarea și informarea elevilor înainte de începerea stagiului de practică, cu subiecte ce țin de aspecte precum cunoștințele tehnice esențiale, așteptările companiei și strategiile de gestionare a timpului.

2. Pentru unitățile economice:

- implementarea unui sistem de feedback structurat și regulat pentru a evalua performanța și progresul elevilor în timpul stagiului de practică. Aceasta ar oferi elevilor oportunități mai clare pentru dezvoltare și îmbunătățire a competențelor profesionale;
- promovarea unui mediu de lucru sigur și incluziv care să ofere elevilor oportunități de dezvoltare și valorificare a potențialului lor;
- pregătirea și formarea adecvată a conducătorilor de practică pentru a oferi îndrumare și suport corespunzător elevilor. Dezvoltarea unor programe de formare și mentorat pentru aceștia ar putea fi benefică pentru îmbunătățirea calității îndrumării elevilor în cadrul stagiilor de practică;
- asigurarea condițiilor pentru dezvoltarea abilităților tehnice ale elevilor, dezvoltării abilităților de comunicare;
- îmbunătățirea accesului la resurse și tehnologii moderne prin investirea în modernizarea și actualizarea resurselor și tehnologiilor disponibile pentru a oferi elevilor experiențe practice relevante și actualizate;
- crearea unui mediu de stagiu receptiv și incluziv care să faciliteze adaptarea elevilor și să promoveze comunicarea deschisă și colaborarea între aceștia și colegii de echipă;
- furnizarea de resurse și suport suplimentar pentru a depăși lipsa de experiență și alte provocări tehnice ale elevilor.

5. Concluzii

Stagiile de practică ale elevilor din învățământul profesional tehnic reprezintă o primă experiență a acestora de a face cunoștință cu piața muncii și de a conștientiza relevanța cunoștințelor dobândite, precum și a demonstra abilitățile practice și desigur de a-și forma atitudini corespunzătoare care să asigure elevilor o integrare mai ușoară în câmpul muncii.

Conform rezultatelor obținute în cadrul cercetării constatăm că în viziunea elevilor, stagiile de practică sunt relevante, pe parcursul lor elevii își dezvoltă abilitățile practice au oportunitatea de a se manifesta și a se orienta mai eficient în cariera lor profesională.

Remarcăm faptul că urmare a realizării stagiilor de practică circa 66,6 % din respondenți au menționat că iau în considerare oportunitatea de a se angaja în cadrul unității economice în care și-au desfășurat stagiul de practică.

În concluzie menționăm că stagiile de practică ale elevilor din învățământul profesional tehnic contribuie semnificativ în procesul de orientare și ghidare în carieră a elevilor și oferă premise pentru ulterioara lor angajare în câmpul muncii.

Mulțumiri: Lucrarea de față a fost elaborată în baza experienței dobândită în cadrul proiectului „Soluții pentru Tineri”, implementat de Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, finanțat de Agenția Austriacă pentru Dezvoltare cu fonduri din Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare. Autorii aduc sincere mulțumiri participanților implicați în realizarea cercetării.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Referințe

1. Codul educației al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.152/2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324 art. 634.
2. Cadrul de referință al curriculumului pentru învățământul profesional tehnic, aprobat prin OMEC nr. 1128/2015. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/maketa-curriculum_36pages_1.pdf (accesat la 21.06.2024).
3. Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic, aprobat prin OMEC nr. 1003/2023. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordinul_cu_plan_cadru.pdf (accesat la 22.06.2024).
4. Regulamentul privind stagiile de practică în producție în învățământul profesional tehnic secundar, aprobat prin OMEC nr. 233/2016, cu modificările ulterioare. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_cu_anexe_actualizat.pdf (accesat la 22.06.2024).
5. Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobat prin OMEC nr. 1086/2016, cu modificările ulterioare. Disponibil online: https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_actualizat_1.pdf (accesat la 22.06.2024).
6. Gîncu, S. The role of cooperation agreement in dual education. *Journal of Social Sciences* 2023, 6 (2), pp. 80-88. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6\(2\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(2).07).
7. Gîncu S.; Moldovanu R., Implementation of dual vocational educational and training (VET) în Republic of Moldova. *Univers pedagogic* 2019, 3 (63), pp. 34-44.
8. Gîncu, S.; Movileanu, E. Reflections concerning the internships for the car electrician-electronics qualification. *Journal of Social Sciences* 2023, 6 (4), pp. 78-89. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6\(4\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2023.6(4).07).
9. Apprenticeships review: Greece. Modernising and expanding apprenticeships in Greece. Luxembourg: Publications Office. Thematic country review, 2018. Disponibil online: https://www.cedefop.europa.eu/files/4160_en.pdf (accesat la 03.11.2023).
10. Apprenticeship schemes in European countries. A cross-nation overview. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2018. Disponibil online: https://www.cedefop.europa.eu/files/4166_en.pdf (accesat la 02.11.2023).
11. Burke, N.; Condon, N. Key competences in vocational education and training – Ireland. Cedefop ReferNet thematic perspectives series. Disponibil online: https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/ReferNet_IE_KC.pdf (accesat la 03.11.2023).
12. Esposito, R.S. Vocational Middle Schools (VMSs) as Marginalized Part of the Swiss VET System: A Governance Perspective on Functions, Steering Instruments, Justifications and Sacrifices. *International Journal of Vocational Education Studies* 2024, 1(1), pp. 11-32. <https://doi.org/10.14361/ijves-2024-010102>.
13. Aniq Bin Amdan, M.; Janius, N. Advancement of ai-tools in learning for technical vocational education and training (TVET) in Malaysia (empowering students and tutor). *International Journal of Science and Research Archive* 2024, 12(01), pp. 2061–2068, <https://doi.org/10.30574/ijrsra.2024.12.1.0971>.
14. Kankaraš, M. *Workplace learning: determinants and consequences: insights from the 2019 European company survey*. Cedefop working paper, Publications Office, Luxembourg, 2021, 7. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/111971>
15. Lai, C.S.; Moonpa, N.; Tee, T.K.; Ai, S. The Role of Excellence in Technical and Vocational Education and Training (TVET). In: *TVET@Asia* 2023, 21, 1-3. Disponibil online: <http://tvnet-online.asia/startseite/editorial-issue-21/> (accesat la 22.07.2024).
16. Okoli, N.J.; Wejinya, S.A.; Agam, P.O.; Asufi, M.R. Funding of technical and vocational education and training in Nigeria: Issues and challenges. *Merit Research Journals* 2016, 4(6), pp.75-78.
17. Puerta, G, L.; Lorente, G. R. Exploring the professional's perceptions on dual vocational education and training (dual VET) process of implementation in Spain. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 2024. <https://doi.org/10.1108/HESWBL-07-2023-0203>.
18. Workplace practices unlocking employee potential, European Company Survey 2019 series. Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020. Disponibil online: <http://eurofound.link/ef20001> (accesat la 03.11.2023).
19. Christiana, E.; Michael, J. On the labor market for full-time non-tenure-track lecturers in economics. *Economics of Education Review* 2020, 78, 102023. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2020.102023>.
20. Proposal for a Council recommendation on a European framework for quality and effective apprenticeships. COM (2017) 563 final. Disponibil online: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=18330&langId=en> (accesat la 02.11.2023).

21. Rapoarte de anuale de activitate ale Ministerului Educației și Cercetării pentru anii 2018 – 2023. Disponibile online <https://mecc.gov.md/ro/content/planuri-si-rapoarte-de-activitate> (accesat pe 14.06.2024).

Citation: Gîncu, S.; Movileanu, E. The impact of apprenticeship on the employment of technical vocational education graduates. *Journal of Social Sciences* 2024, 7 (3), pp. 130-140. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7\(3\).08](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2024.7(3).08).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright:© 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md